

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (prvá komora)

z 26. októbra 2006*

Vo veci C-168/05,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 234 ES, podaný rozhodnutím Audiencia Provincial de Madrid (Španielsko) z 15. februára 2005 a doručený Súdnemu dvoru 14. apríla 2005, ktorý súvisí s konaním:

Elisa María Mostaza Claro

proti

Centro Móvil Milenium SL,

SÚDNY DVOR (prvá komora),

v zložení: predseda prvej komory P. Jann, sudcovia K. Lenaerts, E. Juhász, J. N. Cunha Rodrigues (spravodajca) a M. Ilešič,

* Jazyk konania: španielčina.

generálny advokát: A. Tizzano,
tajomník: R. Grass,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- Centro Móvil Milenium SL, v zastúpení: H. García Pi, abogado,
- španielska vláda, v zastúpení: E. Braquehais Conesa, splnomocnený zástupca,
- nemecká vláda, v zastúpení: C. Schulze-Bahr, splnomocnená zástupkyňa,
- maďarská vláda, v zastúpení: P. Gottfried, splnomocnený zástupca,
- fínska vláda, v zastúpení: T. Pynnä, splnomocnená zástupkyňa,
- Komisia Európskych spoločenstiev, v zastúpení: A. Aresu a L. Escobar Guerrero, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálneho advokáta na pojednávaní 27. apríla 2006,

vyhlásil tento

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu smernice Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách (Ú. v. ES L 95, s. 29; Mim. vyd. 15/002, s. 288, ďalej len „smernica“).

- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi pani Mostaza Claro a Centro Móvil Milenium SL (ďalej len „Móvil“), ktorý sa týkal platnosti nekalej podmienky uvedenej v zmluve, ktorú uzavrela s uvedenou spoločnosťou.

Právny rámec

Právna úprava Spoločenstva

- 3 Článok 3 ods. 1 smernice stanovuje:

„Zmluvná podmienka, ktorá nebola individuálne dohodnutá sa považuje za nekalú, ak napriek požiadavke dôvery spôsobí značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach strán vzniknutých na základe zmluvy, ku škode spotrebiteľa.“

4 Článok 6 ods.1 smernice uvádza:

„Členské štáty zabezpečia, aby nekalé podmienky použité v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľom zo strany predajcu alebo dodávateľa podľa ich vnútroštátneho práva, neboli záväzné pre spotrebiteľa a aby zmluva bola podľa týchto podmienok naďalej záväzná pre strany, ak je jej ďalšia existencia možná bez nekalých podmienok.“

5 Podľa znenia článku 7 ods. 1 smernice:

„Členské štáty zabezpečia, aby v záujme spotrebiteľov a subjektov hospodárskej súťaže existovali primerané a účinné prostriedky, ktoré by zabránili súvislému uplatňovaniu nekalých podmienok v zmluvách uzatvorených so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov.“

6 Príloha smernice obsahuje indikatívny zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé. Medzi nimi sa bod 1 písm. q) tejto prílohy týka podmienok, ktorých cieľom alebo účinkom je „neposkytnúť spotrebiteľovi právo alebo mu brániť v uplatňovaní práva podať žalobu alebo podať akýkoľvek iný opravný prostriedok, najmä vyžadovať od spotrebiteľa, aby riešil spory neupravené právnymi ustanoveniami výhradne arbitrážou [rozhodcovským konaním — *neoficiálny preklad*], nevhodne obmedzovať prístup k dôkazom alebo ukladať mu povinnosť dôkazného bremena, ktoré by podľa práva, ktorým sa riadi zmluvný vzťah, malo spočívať na inej zmluvnej strane“.

Vnútroštátna právna úprava

- 7 V španielskom práve bola ochrana spotrebiteľov pred nekalými podmienkami najprv zabezpečená zákonom č. 26/1984 o ochrane spotrebiteľov a užívateľov (Ley General 26/1984 para la Defensa de los Consumidores y Usuarios) z 19. júla 1984 (BOE č. 176 z 24. júla 1984, ďalej len „zákon č. 26/1984“).
- 8 Zákon č. 26/1984 bol zmenený a doplnený zákonom č. 7/1998 o všeobecných zmluvných podmienkach (Ley 7/1998 sobre Condiciones Generales de la Contratación) z 13. apríla 1998 (BOE č. 89 zo 14. apríla 1998, ďalej len „zákon č. 7/1998“), ktorý smernicu prebral do vnútroštátneho právneho poriadku.
- 9 Zákon č. 7/1998 do zákona č. 26/1984 najmä doplnil článok 10a a prvé dodatočné ustanovenie.
- 10 Podľa článku 10a ods. 1 zákona č. 26/1984 „všetky ustanovenia, ktoré neboli individuálne dohodnuté, sa považujú za nekalé podmienky, ak napriek požiadavke dobrej viery spôsobia značnú nerovnováhu v právach a povinnostiach zmluvných strán vzniknutých na základe zmluvy, na úkor spotrebiteľa. V každom prípade, sú za nekalé podmienky považované ustanovenia uvádzané v prvom dodatočnom ustanovení tohto zákona. ...“
- 11 Prvé dodatočné ustanovenie zákona č. 26/1984 v podstate preberá zoznam podmienok, ktoré sa môžu považovať za nekalé, ktorý je pripojený k smernici, upresňujúc, že má iba indikatívnu povahu. Podľa bodu 26 tohto dodatočného

ustanovenia je za nekalé považované „podriadenie sa rozhodcovskému orgánu inému, ako je rozhodcovský orgán pre spotrebiteľské spory, pokiaľ nejde o rozhodcovské orgány zriadené legislatívnymi ustanoveniami v určitom odvetví alebo osobitnom prípade“.

12 Článok 8 zákona č. 7/1998 stanovuje:

„1. Všeobecné zmluvné podmienky, ktoré na ujmu prístupujúcej zmluvnej strany porušujú ustanovenia zákona alebo akékoľvek iné kogentné alebo zakazujúce predpisy, sú absolútne neplatné, pokiaľ tieto predpisy inak nesankcionujú ich porušenie.

2. V každom prípade, absolútne neplatné sú najmä také nekalé všeobecné zmluvné podmienky uvedené v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi, aké sú vymedzené v článku 10a a v prvom dodatočnom ustanovení zákona č. 26/1984...“

13 V dobe vzniku skutkových okolností relevantných pre rozhodnutie v spore vo veci samej bolo rozhodcovské konanie upravené zákonom č. 36/1988 o rozhodcovskom konaní (Ley 36/1988 de Arbitraje) z 5. decembra 1988 (BOE č. 293 zo 7. decembra 1988, ďalej len „zákon č. 36/1988“).

14 Článok 23 ods. 1 zákona č. 36/1988 uvádzal:

„Námietka nedostatku objektívnej právomoci rozhodcovského orgánu, neexistencie, neplatnosti alebo zániku rozhodcovskej zmluvy musí byť podaná zároveň s prvým podaním vyjadrení účastníkov konania.“

15 Článok 45 zákona č. 36/1988 znel takto:

„Rozhodcovské rozhodnutie môže byť zrušené iba v týchto prípadoch:

1. Ak je rozhodcovská zmluva neplatná.

...

5. Ak rozhodcovské rozhodnutie odporuje verejnému poriadku.“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

16 Dňa 2. mája bola medzi Móvil a pani Mostaza Claro uzavretá účastnícka zmluva o predplatenej prevádzke mobilného telefónu. Táto zmluva obsahovala nekalú podmienku, ktorá podriaďovala akýkoľvek spor vyplývajúci z predmetnej zmluvy rozhodcovskému konaniu pred Asociación Europea de Arbitraje de Derecho y Equidad (Európska asociácia pre rozhodcovské konanie a riešenie sporov z mierom, ďalej len „AEADE“).

17 Keďže pani Mostaza Claro nerešpektovala minimálnu dobu trvania predplateného účasti, Móvil začal pred AEADE rozhodcovské konanie. Listom z 25. júla 2003 AEADE stanovil pani Mostaza Claro 10-dňovú lehotu na odmietnutie rozhodcov-

ského konania, pričom upresnil, že v prípade odmietnutia je možné začať súdne konanie. Pani Mostaza Claro uviedla tvrdenia k meritu veci, ale nenamietala voči rozhodcovskému konaniu a ani sa nedovoľovala neplatnosti rozhodcovskej zmluvy. Spor bol následne rozhodnutý v jej neprospech.

18 Pani Mostaza Claro napadla rozhodcovské rozhodnutie vydané AEADE na vnútroštátnom súde, tvrdiac, že nekalá povaha podmienky na jej ujmu má za následok neplatnosť rozhodcovskej zmluvy.

19 V rozhodnutí o podaní návrhu na začatie konania o prejudiciálnej otázke Audiencia Provincial de Madrid konštatuje, že je nepochybné, že predmetná rozhodcovská zmluva obsahuje nekalú podmienku, a je teda neplatná.

20 Predsa však, s ohľadom na to, že pani Mostaza Claro sa nedovoľovala tejto neplatnosti v rámci rozhodcovského konania a na účely výkladu vnútroštátneho práva podľa smernice, sa Audiencia Provincial de Madrid rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Zahŕňa ochrana spotrebiteľov podľa smernice 93/13/EHS... možnosť, aby súd, ktorý rozhoduje o žalobe o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, posúdil neplatnosť rozhodcovskej zmluvy a zrušil rozhodcovské rozhodnutie na základe toho, že táto rozhodcovská zmluva obsahuje nekalú podmienku, ak spotrebiteľ namietal túto neplatnosť v rámci žaloby o zrušenie, ale nie v rámci rozhodcovského konania?“

Úvodné pripomienky

- 21 Zo spisu predloženého Súdnemu dvoru vnútroštátnym súdom vyplýva, že tento súd konštatoval nekalú povahu podmienky, ktorá je uvedená v zmluve uzavretej medzi Móvil a pani Mostaza Claro.
- 22 V tejto súvislosti je potrebné pripomenúť, že Súdny dvor sa nemôže vyjadrovať k uplatneniu všeobecných kritérií použitých zákonodarcom Spoločenstva pre definovanie pojmu nekalej podmienky na konkrétnu podmienku, ktorá musí byť skúmaná v závislosti na vlastných okolnostiach daného prípadu (rozsudok z 1. apríla 2004, *Freiburger Kommunalbauten*, C-237/02, Zb. s. I-3403, bod 22).
- 23 Vnútroštátnemu súdu teda prináleží určiť, či zmluvná podmienka, akou je podmienka, ktorá je predmetom sporu vo veci samej, spĺňa kritériá požadované pre to, aby bola kvalifikovaná ako nekalá v zmysle článku 3 ods. 1 smernice (rozsudok *Freiburger Kommunalbauten*, už citovaný, bod 25).

O prejudiciálnej otázke

- 24 Podľa ustálenej judikatúry, v prípade neexistencie právnej úpravy Spoločenstva pre príslušnú oblasť je vecou vnútroštátneho právneho poriadku každého členského štátu stanoviť procesné podmienky, ktoré majú zabezpečiť ochranu práv, ktoré jednotlivcom vyplývajú z práva Spoločenstva podľa zásady procesnej autonómie členských štátov pod podmienkou, že takéto pravidlá nie sú menej priaznivé ako pravidlá upravujúce obdobné situácie vnútroštátnej povahy (zásada rovnocennosti), a že nespôsobujú faktickú nemožnosť alebo nadmerné sťaženie výkonu práv priznaných právnym poriadkom Spoločenstva (zásada efektivity) (pozri najmä rozsudky zo 16. mája 2000, *Preston a i.*, C-78/98, Zb. s. I-3201, bod 31,

a z 19. septembra 2006, i-21 Germany a Arcor, C-392/04 a C-422/04, Zb. s. I-8559, bod 57).

- 25 Systém ochrany zavedený smernicou vychádza z myšlienky, že spotrebiteľ sa v porovnaní s predajcom alebo dodávateľom nachádza v znevýhodnenom postavení, pokiaľ ide o vyjednávaciu silu, ako aj o úroveň informovanosti, a táto situácia ho vedie k pristúpeniu na podmienky pripravené vopred predajcom alebo dodávateľom bez toho, aby mohol vplývať na ich obsah (rozsudok z 27. júna 2000, Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, C-240/98 až C-244/98, Zb. s. I-4941, bod 25).
- 26 Tento nerovný stav medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom môže byť kompenzovaný iba pozitívnym zásahom, vonkajším vo vzťahu k samotným účastníkmi zmluvy (rozsudok Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 27).
- 27 Na základe týchto zásad Súdny dvor rozhodol, že možnosť súdu skúmať *ex officio* nekalú povahu podmienky predstavuje prostriedok vhodný zároveň na dosiahnutie výsledku stanoveného v článku 6 smernice, teda zabránenie tomu, aby jednotlivý spotrebiteľ nebol viazaný nekalou podmienkou, a na prispievanie k splneniu cieľa stanoveného v jej článku 7, pretože takéto preskúmanie môže mať odradzujúci účinok prispievajúci k ukončeniu používania nekalých podmienok v zmluvách uzavretých so spotrebiteľmi zo strany predajcov alebo dodávateľov (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 28, ako aj z 21. novembra 2002, Cofidis, C-473/00, Zb. s. I-10875, bod 32).
- 28 Táto možnosť priznaná súdu bola posúdená ako nevyhnutná pre to, aby bola pre spotrebiteľa zabezpečená účinná ochrana, najmä s ohľadom na nezanedbateľné nebezpečenstvo toho, že tento spotrebiteľ o svojich právach nevie, alebo má ťažkosti s ich uplatnením (rozsudky Océano Grupo Editorial a Salvat Editores, už citovaný, bod 26, ako aj Cofidis, už citovaný, bod 33).

- 29 Ochrana, ktorú smernica priznáva spotrebiteľom, sa tak vzťahuje na prípady, v ktorých sa spotrebiteľ, ktorý s predajcom alebo dodávateľom uzavrel zmluvu obsahujúcu nekalú podmienku, zdrží namietania nekalej povahy tejto podmienky z dôvodu, že buď o svojich právach nevie, alebo preto, že je odradený od ich uplatňovania z dôvodov nákladov, ktoré by malo za následok súdne konanie (rozsudok Cofidis, už citovaný, bod 34).
- 30 Za týchto podmienok by cieľ sledovaný článkom 6 smernice, ktorý, ako bolo pripomenuté v bode 27 tohto rozsudku, ukladá členským štátom zabezpečiť, že nekalé podmienky nebudú záväzné pre spotrebiteľa, nemohol byť dosiahnutý, ak by súd, na ktorý bola podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, nemohol posúdiť neplatnosť tohto rozhodnutia iba z dôvodu, že spotrebiteľ neuplatnil neplatnosť rozhodcovskej zmluvy v rámci rozhodcovského konania.
- 31 Takéto opomenutie zo strany spotrebiteľa by v žiadnom prípade nemohlo byť kompenzované konaním subjektov, ktoré sú vo vzťahu k zmluve tretími osobami. Systém zvláštnej ochrany zavedený smernicou by tak bol v konečnom dôsledku ohrozený.
- 32 Práve v tomto smere sa vyvíjala španielska právna úprava. Hoci sa totiž neuplatňuje na spor vo veci samej, nie je nezaujímavé upresniť, že zákon č. 60/2003 o rozhodcovskom konaní (Ley 60/2003 de Arbitraje) z 23. decembra 2003 (BOE č. 309 z 26. decembra 2003) už nevyžaduje, aby námietka proti predloženiu sporu na rozhodcovské konanie, najmä z dôvodu neplatnosti rozhodcovskej zmluvy, bola formulovaná zároveň s prvým podaním vyjadrení účastníkov konania.

- 33 Móvil a nemecká vláda uvádzajú, že ak by súdu bolo umožnené posudzovať neplatnosť rozhodcovskej zmluvy v prípadoch, keď spotrebiteľ nevzniesol takúto námietku v rámci rozhodcovského konania, bola by závažne narušená účinnosť rozhodcovských rozhodnutí.
- 34 Toto tvrdenie vedie k domnienke, že požiadavky na účinnosť rozhodcovského konania odôvodňujú, aby preskúmavanie rozhodcovských rozhodnutí malo obmedzenú povahu a aby k zrušeniu rozhodnutia mohlo dôjsť iba vo výnimočných prípadoch (rozsudok z 1. júna 1999, *Eco Swiss*, C-126/97, Zb. s. I-3055, bod 35).
- 35 Súdny dvor už však rozhodol, že v rozsahu, v akom vnútroštátny súd musí podľa svojich vnútroštátnych procesných predpisov vyhovieť návrhu na zrušenie rozhodcovského rozhodnutia založeného na nedodržaní vnútroštátnych predpisov o verejnom poriadku, musí tiež vyhovieť takému návrhu založenému na nedodržaní predpisov Spoločenstva tohto typu (pozri v tomto zmysle rozsudok *Eco Swiss*, už citovaný, bod 37).
- 36 Význam ochrany spotrebiteľov viedol zákonodarcu Spoločenstva najmä k tomu, že v článku 6 ods. 1 smernice stanovil, aby nekalé podmienky uvedené v zmluve uzavretej predajcom alebo dodávateľom so spotrebiteľom „neboli záväzné pre spotrebiteľa“. Ide o kogentné ustanovenie, ktoré s ohľadom na nerovné postavenie jednej zo zmluvných strán smeruje k nahradeniu formálnej rovnováhy, ktorú zmluva nastoľuje medzi právami a povinnosťami zmluvných strán, skutočnou rovnováhou, ktorá medzi nimi môže znovu zaviesť rovnosť.

- 37 Okrem toho, smernica, ktorá smeruje k posilneniu ochrany spotrebiteľa, predstavuje podľa článku 3 ods. 1 písm. t) ES opatrenie nevyhnutné na splnenie poslania zverného Spoločenstvu a, najmä, na zvýšenie životnej úrovne a kvality života v celom Spoločenstve (pozri analogicky v súvislosti s článkom 81 ES rozsudok *Eco Swiss*, už citovaný, bod 36).
- 38 Povaha a význam verejného záujmu, z ktorého vychádza ochrana, ktorú smernica zaisťuje spotrebiteľom, okrem toho odôvodňujú to, že vnútroštátny súd má posudzovať *ex offio* nekalú povahu zmluvnej podmienky, a tým vyrovnávať nerovnováhu, ktorá existuje medzi spotrebiteľom a predajcom alebo dodávateľom.
- 39 Vzhľadom na vyššie uvedené je potrebné odpovedať na položenú otázku tak, že smernica sa má vykladať v tom zmysle, že vyžaduje, aby vnútroštátny súd, na ktorý je podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, posúdil neplatnosť rozhodcovskej zmluvy a zrušil toto rozhodnutie z dôvodu, že uvedená zmluva obsahuje nekalú podmienku, hoci spotrebiteľ sa dovoľával tejto neplatnosti nie v rámci rozhodcovského konania, ale výlučne v rámci žaloby o zrušenie.

O trovách

- 40 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (prvá komora) rozhodol takto:

Smernica Rady 93/13/EHS z 5. apríla 1993 o nekalých podmienkach v spotrebiteľských zmluvách sa má vykladať v tom zmysle, že vyžaduje, aby vnútroštátny súd, na ktorý je podaná žaloba o zrušenie rozhodcovského rozhodnutia, posúdil neplatnosť rozhodcovskej zmluvy a zrušil toto rozhodnutie z dôvodu, že uvedená zmluva obsahuje nekalú podmienku, hoci spotrebiteľ sa dovoľával tejto neplatnosti nie v rámci rozhodcovského konania, ale výlučne v rámci žaloby o zrušenie.

Podpisy